

Предговор

Интересот за проучувањето на музичка традиција на Коцацик произлезе од сознанијата за богатото историско минато на местото, спецификите на населението Турците-Јуруци и потеклото на семејните корени на големиот лидер, таткото на современа Турција, Мустафа Кемал Ататурк. Продлабочувањето во истражуваната материја разоткри еден непресушен извор на фолклорно наследство во кој музичката традиција до ден-денес, и покрај стеснување на некои делови од музичката практика, аналогно и на музичкиот репертоарот, сè уште гордо пркоси на предизвиците на современото живеење. Сето ова произлегува од исконската љубов, почитта и потребата на населението за зачувување на вредностите на наследената традиција како печат на нивниот личен идентитет, бидејќи песните се извор и сведоштво, хронолошки сопатник и своевиден креативен документ на повеќе настани што низ векови се создавале или опстоеле меѓу нив.

Önsöz

Kocacık'ta müzik geleneğini araştırma fikri, herşeyden önce bu yörenin zengin tarihi geçmişi, burada yaşayan Yörük Türk halkının onlara has özellikleri ve Çağdaş Türkiye'nin kurucusu ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün aile köklerinin bu coğrafyaya bağlı olmasına ilişkin bilgiler sonucu ortaya çıktı. Araştırılan malzemenin derinden incelenmesiyle, müzik repertuarı ve bazı musiki icra bölümlerinin daralmasına rağmen, çağdaş yaşamının beraberinde getirdiği tüm çelişkilere karşı gururla meydan okuyan, kaynağı tükenmeyen zengin bir müzik geleneği sözkonusu olduğu kanıtına varıldı. Tüm bu özellikler, özgün sevgi, saygı ve şahsi kimliğe damga vuran zengin miras geleneğine ait değerlerinin korunması gereğinden kaynaklanıyor, çünkü halk türküleri, üstün değerlere sahip olarak tarihe şahitlik ederek tükenmeyen bir hazineyi ve ilavetten, yüzyıllar içerisinde yaratılan ve yaşanmış olayların kronolojisini içeren yaratıcı bir belgeyi oluşturuyor.

Bu kitapta, karmaşık bir süreci oluşturan müzik geleneğini, onun

Во оваа книга овој комплексен процес го проследуваме од аспект на најеклатантните показатели на музичката традиција - музички инструменти, изведувачки состави, репертоар и игра, со акцент на најмасовните и најзастапени обредни церемонии - свадбите.

Гледано низ призмата на свадбените обичаи во Коџаџик, можат да се откријат внатрешните доживувања и чувствата на целиот колектив кој создава посебна идеологија за генезата и значењето на свадбената церемонија во одржувањето на традицијата. Овие нераскинливи врски на минатото со сегашноста придонесле да се воспостави посебен пиетет кон свадбите како импресивни обреди со автохтони обележја кои се создавани и утврдени со векови и кои секојпат одново ја сплотуваат заедницата и ја зацврстуваат културната матрица.

Промените на социјалните структури, миграциите од селата кон градовите, развитокот на средствата за информирање, како и промените насочени од традиционалните кон современите општествени форми се фактори кои придонесуваат за стеснување на традиционалниот музички репертоар. Овој процес започнува уште со масовната

en bariz, en belirgin göstergeleri açısından; müzik enstrümanları, icra grupları, repertuarı, halk oyunları ve özellikle en yaygın olan ritüeller - düğün törenlerini tüm incelikleriyle ele alıyoruz.

Kocacık'ta yapılan düğün âdetleri prizmasından bakıldığında, geleneğin sürdürülmesi konusunda düğün töreninin yaradılış ve önemi hususunda özel bir ideoloji yaratan tüm bir topluluğun duyguları ve iç yaşantıları sezilebiliyor. Geçmiş ile günümüz arasında kopmayan bağlarının en belirgin ortak noktalarından birisi kuşkusuz ki düğün törenleridir. Geçmiş ile günümüze taşıyan bu bağlar sayesinde, kültürel ana yapısını yeniden güçlendirerek her seferinde topluluğun birleşmesini sağlayan, yüzyıllar boyunca yaratılarak sürekli doğrulanan ve kendine özgü niteliklere sahip olan bu ritüellein en etkili olan düğünlere özel bir ilgiyle yaklaşmıştır.

Nitekim, sosyal yapısının değişmesi, köyden kente göç olgusu, iletişim araçlarının gelişimi ve geleneksel toplumsal değerlerinin çağdaş toplumsal şartlara adaptasyonu, geleneksel müzik repertuarının daralmasını etkileyen faktörlerdendir. Doğrusu, bu süreç geçen yüzyılın 50-60 yılları arasında, Türkiye Cumhuriyetine yapılan göçler sonucu olarak daha belirgin

миграција на турската популација во Р. Турција во текот на 50-60-те години на 20. век со што се намалува активниот музички потенцијал. Голема улога за стеснувањето на репертоарот има и доминацијата на репертоар од Р. Турција особено врз помладата популација преку сателитска и кабелска ТВ и Интернет.

Ваквата состојба се потврди со истражувањето кое се одвиваше во текот на последниве години, преку теренско собирање, снимање и проследување на одделни световни настани во кои музиката има значајна улога. Од собраните информации беше формирана базата на податоци со што се овозможи согледување на музичката традиција денес и потврдување на почетните тези.

Содржинско-методолошката рамка на книгата ги опфаќа ретроспективата на историскиот развој на Коџаџик, музичката традиција и традиционалните обреди преку музичкиот сегмент. Во емпириското квалитативно истражување употребен е и визуелен материјал со цел да се апострофира визуелната димензија на внатрешната нарација како материјален артефакт и доказ на неговата автономија. Во таа смисла, во книгата се застапени многу фотографии кои ја потврдуваат автентичноста

bir duruma geliyor çünkü bunun sonucu olarak etkin müzik potansiyelinde düşüş kaydediliyor. Öte yandan, özellikle kablolu televizyonun ve internetin aracılığıyla izlenen ve genç nesillere büyük etkisi olan, Türkiye Cumhuriyetindeki müzik repertuarının da bu geleneksel repertuarın daralmasında büyük payı vardır.

Bu durum, son yıllar içerisinde gerçekleştirdiğimiz alan çalışmalarımız dahilindeki derlemeler, çekimler ve müziğin önemli yer aldığı birçok örf ve âdetlerin izlenmesiyle de tasdiklanmış oldu. Dahası, bu araştırmayla elde edilen sonuçlardan oluşturulan veri tabanından hareketle, müzik geleneğinin bugünkü konumu tespit edilerek konuyla ilgili tüm ön bilgiler de kanıtlanmış oldu.

Kitabın içerik- metodolojik çerçevesi içinde, Kocacık'ın tarihsel gelişimi, müzik geleneği ve geleneksel adetlerde icra edilen müzik kapsamıştır. Özerkliğini kanıtlamak ve iç anlatım görsel boyutunu vurgulamak amacıyla, deneysel nitelikli bu araştırmada, görsel malzeme de kullanılmıştır. Bu anlamda kitapta, yörenin geleneksel kültürel otantikliğini tasdiklayan ve bu topraklarda yaşayan türk halkının müzik geleneğinin tanıtımını yapan çok sayıda fotoğrafa da yer verilmiştir.

Bu çalışma kendi içeriğiyle ve

на традиционалната култура на овој крај и придонесуваат во претставување на музичката традиција на турското население на оваа територија.

Со својата содржина, обработен и презентира материја трудот не претендира на сеопфатност, воедно настојува да предизвика научен интерес за проучување на етничките идентитети преку музичките форми.

incelenerek tanıtılan malzemesiyle bir bütünlüğü kapsamayı hedeflemiyor, nitekim gerçekleştirilen çalışmanın amacı da bu değildir, ancak müzik geleneği vasıtasıyla bu yörede yaşayan ahalinin etnik kimliğinin bilimsel açıdan incelenmesini arzededen bir bilimsel çalışma niteliğindedir.

Вовед

Кога се споменува зборот традиција, веднаш се помислува и на минатото. Секако минатото, земено семантички, асоцира на нешто поминато кое не може да се врати. Меѓутоа, очевидци сме дека во изградбата на новото и современото често се навраќаат кон минатото, а со самото тоа живо и континуирано одново го проживуваме (Sims, 2010: 66).

Хиперекспанзијата на технологијата, како и миграциите во современото живеење претставуваат фактори поради кои традицијата сигнификантно се менува не само во урбаните туку и во руралните средини поради адаптирање на животните погодности и промена во вкусовите. Ваквите услови најчесто создаваат јаз меѓу минатото и иднината поради што идните генерации се оформуваат со намалени сознанија за изминатите форми на културното споделување. Се пројавуваат нови остварувања кои не се само производ на адаптација и културните процеси, туку се нови квалитативни системи на креативни мотивации кои придонесуваат за модифицирање

Giriş

Gelenek denildiğinde akla ilk gelen mazide kalan geçmiştir. Elbette semantik açıdan bakıldığında geçmiş kelimesi, geride kalan ve dönüşü olmayan bir şeyi çağırıştır. Nitekim, yeniyi ve çağdaşlığı kurarken çoğu kez geçmişe baktığımız ve geride kalan zamanları yeniden canlı canlı yaşadığımızı tanık oluyoruz (Sims, 2010: 66).

Teknolojinin hızlı gelişimi, çağdaş yaşamının getirdiği migrasyonlar ve bunların sonucu olarak beliren yeni yaşam tarzı ve zevk değişimi sadece şehir ortamlarda değil kırsal ortamlarda da geleneği ciddi anlamda etkileyen faktörlerdendir. Bu durum, kuşkusuz ki geçmiş ile gelecek arasında bir kopukluğu oluşturuyor ve gelecek nesilleri, geçmişteki kültürel paylaşım türlerinden ve değerlerden yoksun kılıyor. Sonuçta, sadece kültürel süreçlerinin ürünü olmayan, uyarlama özelliğini taşıyan ve geleneksel değerlerinin değişimini sağlayarak yaratıcı motivasyonlar içeren yeni niteliksel sistemler olarak yeni edimler ortaya çıkıyor. Bu durumdan hareketle gelenek, değişen ve aynı kalan öğelerin bir dengesi olarak algılanabilir.

на традиционалните вредности. Оттука, традицијата може да се гледа како рамнотежа на елементи кои се менуваат и оние што остануваат исти.

Оваа состојба се рефлектира и во руралните средини на Република Македонија преку урбанизацијата поради што секојдневно се менува и начинот на живеење на населението. Меѓу другото, руралните населби постепено го губат својот некогашен лик и поради опаѓањето на континуитетот во пренесувањето на сопствената културна традиција. На тој начин архетипските примери на фолклорната музика – овчарот кој свири на кавал, трудовите или, пак, приспивните песни сè повеќе стануваат раритет во овие средини низ Македонија.

Меѓу руралните населби на турската популација во Република Македонија егзистираат и поспецифични заедници кои се одликуваат со географска, етнолошка и јазична автохтоност. Високиот степен на физичка, културна и лингвистичка изолација довеле до поизразена кохезија на заедницата и во голема мера придонесле за подолга презервација на културното наследство меѓу кои и музичката традиција.

Едно од ретките села кое

Dolayısıyla, kentleşme süreciyle kapsanan ve bu yüzden yaşam tarzının sıkça değişmesine neden olan bu durumun, Makedonya Cumhuriyeti'nin kırsal yerleşim yerlerine de yansıdığı görülüyor. Bu durumlar, kırsal yerleşim yerlerinin kendine özgün kültür geleneğinin yaşatılması konusundaki sürekliliğin sağlanamaması, birzamanki görünülerinin de yavaş yavaş ortadan kaldırılmasına neden oluyor. Böylece Makedonya Cumhuriyeti'nin bu ortamlarında, folklor müziğinin özgün örneklerine; kaval çalan çobana, iş veya hasat türkülerine ya da ninnilere gitgide daha ender rastlanabiliyor.

Hergünkü yaşamda beliren yeni koşullara rağmen, Makedonya Cumhuriyeti'nde, Türklerin yaşadıkları bölgeler arasında halen, dili, coğrafyası ve etnolojisiyle kendine özgü yapısını koruyan topluluklar bulunmaktadır. Yüksek derecedeki fiziksel, kültürel ve dilsel yalıtım bu toplulukların daha belirgin kohezyonuna yol açıyor. Tüm bu nitelikler kültür mirasının yanısıra müzik geleneğinin de daha uzun vadede muhafaza edilmesini sağlamıştır.

Batı Makedonya'nın Debre yöresinde yerleşmiş bulunan Kocacık köyü tüm bu özelliklere sahip olan nadir köylerden biridir. Bu köy çağdaş Türkiye kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün ailesinin

се одликува со овие атрибути е с. Коџаџик, кое се наоѓа во Дебарскиот крај во Западна Македонија. И покрај изолираната местоположба, ова село до ден-денес со живост го привлекува вниманието и на меѓународната јавност поради фактот дека е родното место на семејството на таткото на современа Турција, Мустафа Кемал Ататурк. Истовремено, фактот дека музичкото наследство сè уште во голема мера ја има задржано својата автентична форма го прави ова место единствено меѓу руралните турски населби во државата.

Факторите кои, меѓу другото, придонеле за зачувувањето на спецификите на културното, а со тоа и на музичкото наследство на ова население се: географската лоцираност на регионот, неразвиена патна инфраструктура и длабока почит кон наследената културна традиција.

Местоположбата на ова високо планинско село влијаело за изолираноста на населението од околните влијанија, особено од урбаните средини поради што главната комуникацијата се одвивала во еден затворен круг со соседните села. Дополнителен фактор кој придонесол за задржување на голем степен на автентичност на музичкото

доѓум yeri olduğu gerçeğinden hareketle, köyün soyutlanmış vaziyetine rağmen, günümüze kadar uluslararası camianın yoğun ilgisini çekmektedir. Aynı zamanda, günümüze kadar büyük ölçüde korunan müzik mirasının otantikliği de ülke genelinde Türklerin yaşadığı diğer kırsal yörelere kıyasla, bu yöreyi özel kılan sebeplerden biridir.

Bura halkın kültürel değerlerinin ve zengin müzik mirasının korunmasını sağlayan başlıca unsurları; bölgenin coğrafi konumu, altyapının geç gelişmesi ve ahalinin kültürel miras geleneğine karşı duyduğu derin saygı oluşturmaktadır.

Dağlık bölgede yerleşmiş olan bu köy, çevre etkisinden ve özellikle de kent ortamlarından soyutlanması sonucu, esas iletişimini sadece komşu köylerle kapalı bir çember içinde sağlayabiliyormuş. Müzik mirasının otantikliğinin yüksek derecede korunmasını sağlayan bir başka etken de evliliklerin genellikle sadece bu bölgenin sakinleri arasında yapılmasıdır. Daha geniş iletişimin aktarılmasını sağlayan ve çağdaş şartlarının yayılmasını temin eden köy yolu altyapısının daha geç geliştirilmesi de, otantikliğin korunmasında önemli rol oynamıştır.

Tarihsel gelişimi ve belirli sosyal-ekonomik şartları altında

наследство се и браковите кои се склучувале исклучиво меѓу жителите на овој регион. Сепак, од пресудно значење е доцното воведување на патната инфраструктура која овозможува поширока комуникација, а со тоа и пробив на современите можности и информации.

Народното музичко творештво на Коџаџик, во зависност од социјално-материјалните услови кои се одликуваат со многубројни особености и специфични белези и историскиот развој, го изразува животот на овој етникум низ вековите на неговото постоење. Една од основните специфики на музичкиот фолклор во Коџаџик е преносливоста која се потпира врз фундаменталните параметри како што се: усното пренесување, приврзаност кон традицијата, варијантноста, анонимноста и доследноста кон поставените обрасци. Во тој заемен процес на индивидуални и колективни залагања и надградувања, континуирано се ткаеле анонимните традиционални музички творби. Овие бисери на народниот гениј, кои се пренесувале од човек на човек, од колено на колено, биле подложни на постојани промени под влијание на индивидуалните способности на изведувачот,

kendine özgü birçok özellikleriyle birlikte, Kocacık'ın halk müziği yaratıcılığı yüzyıllar boyunca özvarlığını yaşatan bu etnik topluluğun hayatını dile getiren en önemli unsurlardan biridir. Kocacık müzik folklorunun temel özelliklerinden biri, halk müziğinin esas ögesini oluşturan nesilden nesile aktarma sürecidir. Bu ögede, ilkbaşta sözlü aktarma, geleneğe bağlılık, değişkenlik, anonimlik ve verilen model örneklerine karşı istikrarlılık yer alıyor. Bireysel ve toplu geliştirme ile girişimlere bağlı bu interaktif süreç içerisinde sürekli olarak geleneksel anonim müzik eserleri yaratılmıştır. İnsandan insana, nesilden nesile aktarılan, halk dehası ürünü olan bu inciler, yorumcunun şahsî yeteneği, ortam özellikleri (ambiansı) ile sosyal çevrenin ilgisi ve benzer etkiler sonucunda sürekli olarak değişikliklere uğramaya maruz kalmış.

Kocacık'ın müzik geleneği, bu yörede yüzyıllar boyunca yaşanan zengin tarihi olaylarını özetleyerek günümüze kadar taşıyan çok önemli faktörlerden birdir. Sosyal yaşamın sürdürülmesini ve toplumun entegrasyonunu sağlayan, çeşitli vesileler dahilinde sunulan müzik günümüzde de geleneğini ne kadar muhafaza edildiğini yansıtıyor. Aslında, müzik zamanı durduran bir mekanizmadır, bu